

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Сучасні технології
у промисловому виробництві**

МАТЕРІАЛИ

**НАУКОВО - ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧІВ, СПІВРОБІТНИКІВ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ
ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
(Суми, 18–21 квітня 2017 року)**

ЧАСТИНА 2

Конференція присвячена Дню науки в Україні

Суми
Сумський державний університет
2017

РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПОВОДЖЕННЯ З ТПВ: ДОСВІД ЄС ДЛЯ УКРАЇНИ

*Фалько А. С., магістрант, СумДУ, м. Суми;
Мельник О. С., доцент, ГНПУ ім. О. Довженка, м. Глухів*

В Україні щорічно утворюється 11-13 млн. т твердих побутових відходів (ТПВ). У середньому на людину припадає близько 300 кг за рік, причому спостерігаються значні відмінності в обсягах утворення ТПВ на душу населення між міською та сільською місцевістю. Зростання утворення відходів нерозривно пов'язано зі збільшенням добробуту суспільства, тобто існує залежність між динамікою валового внутрішнього продукту (ВВП) на душу населення і питомим утворенням відходів.

Рівень переробки ТПВ в Україні складає лише 7-8%, в той час як в країнах Європейського союзу (ЄС) переробляється до 60% ТПВ. Таким чином, в Україні більше 90% ТПВ направляється на полігони і несанкціоновані звалища. Якщо така ситуація залишиться, то з урахуванням переповненості (5-7% від загальної кількості санкціонованих звалищ), закриття та рекультивациі екологічно небезпечних полігонів (16%), необхідність виділення земель під полігони буде зростати.

На відміну від сектора промислових відходів, де застосування більш ефективної технології призводить до істотного зниження обсягу утворених відходів, запобігання утворенню твердих побутових відходів є важкореалізованим і не дуже перспективним засобом через низький потенціал скорочення відходів, оскільки в даному випадку відходи є невід'ємною частиною споживання домогосподарствами товарів і послуг (упаковка, відходи продуктів харчування, використані побутові прилади і ін.).

З цих причин в політиці ЄС в області ТПВ основна увага приділяється не запобіганню утворення, а побудови найбільш екологічно безпечної системи поводження з потоками відходів.

У країнах ЄС система управління відходами передбачає наявність інтегрованої системи різних аспектів: соціальних, економічних, нормативно-правових, управлінських, технічних. Крім того, принципи сталого розвитку визначають основний напрямок управління відходами та створюють основу ієрархії методів поводження з відходами. Дані принципи складають основу всіх нормативних документів, пов'язаних з поводженням з відходами. Для поетапного впровадження концепції управління відходами законодавчих актів країн ЄС, з одного боку, встановлюють вимоги до різних аспектів поводження з відходами з урахуванням цільових показників розвитку (цільовий показник ступеня вилучення вторинної сировини і переробки, кількості компостних фракцій, які направляються на поховання), з іншого боку, створюють умови для їх досягнення. Юридична і фізична

відповідальність за кожну задачу управління відходами делегується на різних рівнях влади.

Структурний склад ТПВ є визначальним фактором при формуванні системи поводження з відходами. Саме якісний склад відходів визначає вимоги до системи збору і видалення, а також оптимальну конфігурацію заходів щодо поводження з твердими побутовими відходами.

Порівнюючи структуру утворення ТПВ в Україні з країнами ЄС, можна зробити висновок, що вона поки ближче до країн Східної Європи (Польща, Чехія, Словаччина, країни Балтії та ін.). В Україні вище частка органічної фракції, а частки скла і пластика відносно невеликі.

Значимість структурного складу ТПВ істотно зростає при виборі способів переробки ТПВ.

В цілому основні принципи політики ЄС в галузі поводження з ТПВ можна об'єднати в три основні групи:

1) забезпечення екологічної безпеки відповідно до встановлених стандартів (вимог) протягом усього життєвого циклу ТПВ;

2) встановлення пріоритетів відповідно до ієрархії поводження з ТПВ (попередження утворення, повторне використання, переробка, компостування, спалювання, захоронення);

3) реалізація в повній мірі принципу «забруднювач платить» в двох напрямках:

- принцип розширеної відповідальності виробника - платить виробник;
- той, хто викидає сміття (населення і організації), повністю оплачує його найбільш екологічну переробку і розміщення.

Для впровадження європейських принципів поводження з ТПВ на території України сьогодні має бути прийнята та реалізована Національна стратегія поводження з відходами. Стратегія повинна охоплювати всі види відходів і прописувати механізми відповідно до європейської практики, які передбачають застосування макrorівневого підходу та створення інституцій з контролю за дотриманням законодавства про поводження з ТПВ.

Успіх реформування сектора ТПВ в Україні залежить від впровадження програмно-цільового підходу з чітким встановленням цільових показників на національному та місцевому рівнях, моніторингу і контролю їх досягнення, законодавчого забезпечення впровадження нових економічних та інституційних механізмів та призначення єдиного уповноваженого державного органу, відповідального за реалізацію реформи в секторі.

В Україні має з'явитися Виконавче агентство з навколишнього середовища, що відповідатиме за видачу дозволів і пов'язані з ними функції. Це є загальноприйнята практика в багатьох країнах ЄС.

Затвердження Національної стратегії поводження з відходами - це перші кроки на шляху реформування системи поводження з відходами. За ними - розробка проєктів Національного плану дій і регіональних (муніципальних) планів дій поводження з відходами в Україні на основі Нацстратегії.